

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus XXIII. De delictis Puerorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

tum aliquantulum formident sinistram ex subito eventu, aut prosperum quid aliquantulum sperent, vel propter defectum intentionis, ut si vanum quid faciant vel observent ex levitate, curiositate, non animò efficaciter obtinendi aliquid.

- 10 Dico 6. Pœna Sortilegii, nempe Divinationis, seu Divinationis, de Jure Canonico sunt vel poenitentia 40. dierum, vel, si admoniti se non emendent, & sint personæ viles, fustigatio, si honestiores, incarcerationio, vel ejectio ex diocesi cum stigmate, vel excommunicatio ferenda sententia. *c. 1. b. t. can. 10. 12. caus. 26. q. 5. & can. 15. q. 7.* Nisi sortes sapienter Hæresim, ut si baptizarentur bruta, imagines &c. vel negaretur Deo, aut tribueretur aliquid diabolo, quod soli Deo competit; tunc enim forent poenæ Hæreticorum. *c. 8. §. sanè de hæret. in 6.* Si verò Sortilegi essent Clerici, posset infligi annalis vel longior suspensio. *c. 1. 2. b. t.* aut depositio ab officio, & beneficio, ac ordine (quæ in *can. 15. cit.* vocatur degradatio, nempe verbalis.) *can. 4. seqq. caus. 26. q. 5.* De Jure Civili olim erat vel publicatio bonorum, vel supplicium capitale, vel etiam ignis, pro qualitate personarum & gravitate delicti. *l. 3. l. 5. c. de Malef. & Mathematicis.* Sed hodie vi consuetudinis in utroque foro tam Civili quàm Canonico poenæ sunt arbitrariæ. Et quamvis Sortilegium sit mixti fori, & Ecclesiasticus etiam contra Laicos procedere posset, in praxi tamen Laicorum coercionem ferè Judici Laico relinquit Ecclesia; nisi Sortilegium sapiat hæresim; tunc enim ad solum Judicem Ecclesiasticum spectaret cognitio, si sub ratione hæresis institueretur examen.

- 11 Dico 7. Pœna Magiæ de Jure Canonico est infamia, incarcerationio, censura, imò & traditio Curiae Sæculari. *can. 9. caus. 3. q. 5.* cum Bulla Summis. Innoc. VIII. *Honestatis.* Leonis X. *Omnipotens.* Gregorii XV. quæ tractant de poenis in Sortilegos, Magos, & Maleficos. Sed circa Laicos Magos hæc judicia ferè relinquuntur Judicibus Laicis, uti de Sortilegis Laicis dictum, imò & Clericos Magos, prius degradatos, eidem Curiae tradi asserunt P. Wiestner *b. t. n. 11.* P. Reiffenstuel *n. 14.* & alii. De Jure Civili autem est gladius. *l. 5. cit.* Sed Jus recentius Caroli V. in *Constit. pen. art. 109.* facit distinctionem: si Magia cum damno tertii fuit exercita, adeoque Maleficium commissum, statuit poenam ignis: si sine damno, poenam arbitrariam, v. g. relegationis, vel pro exigentia circumstantiarum etiam mortis.

TITULUS XXII.

De Collusione detegenda.

SUMMARIUM.

1. Collusio, Prævaricatio, Tergiversatio quid.
2. Collusio in quibus causis habeat locum.
3. Ejus poena.

- 1 Sciendum, Collusionem esse delictum, quo actor & reus dolosa conventionione inter se

Lib. V. R. P. Viti Pichler.

paciscuntur eum in finem, ut delicta maneant impunita: ut si accusator veras probationes subdole omittat, aut falsas exceptiones admittat, & vocatur *Prævaricatio*, vel si dolose ab accusatione & judicio desistat ante sententiam, & dicitur *Tergiversatio*; de quibus jam egimus ad *Tit. II. de Calumniatoribus*. Extenditur hoc delictum etiam ad Procuratores, & advocatos, qui ita fraudulenter colludunt cum Parte adversa: quamquam Advocatus non propriè collusor vocetur. *l. 1. §. 1. ff. de Prævar.* sed potius Falsarius sit, & falsi poenis obnoxius.

Dico 1. Collusio locum habet in causis Criminalibus, 2. in Beneficialibus certo casu. 3. in Civilibus, at non inter actorem & reum principalem, bene tamen inter Procuratores, qui in præjudicium sui Principalis colludunt cum adversario, vel principali vel ejus advocato, secreta causæ eidem manifestando, probationes efficaciores omittendo, vel exceptiones fuites admittendo. Pars 1. & 2. à nemine negatur. Casus in Beneficialibus refertur *c. 3. b. t.* iste: si beneficiatus dolose patitur sibi litem moveri super beneficio eum in finem, ut actor, cui occultè faver beneficii possessor, probans, sibi aliquod jus competere in beneficio, in isto succedat post mortem beneficiati, & a vivo consequatur pensionem ex eodem beneficio, quod retinet possessor ad dies vitæ. Pars 3. quam negat Masc. Barb. & alii ex eo capite, quia in causis Civilibus liberum & licitum est Partibus transigere, litem tollere, concordiam facere, rectè defenditur ab aliis sub data distinctione: nam allata ratio probat quidem, Collusionem in causis Civilibus quoad ipsos Principales, Actorem & Reum, non habere locum, excepta causâ Matrimoniali, & vergente in præjudicium tertii: non tamen excludit collusionem quoad Procuratores & Advocatos, qui in præjudicium suorum Principalium inter se dictis modis conveniunt. Quamquam, uti dixi, potius sint falsarii, quàm collusores. Atque hoc modo conciliantur Auctores, quorum aliqui absolute negant, alii absolute affirmant, in causis Civilibus sedem habere Collusionem.

Dico 2. Pœna Collusionis in beneficialibus quoad dictum casum est privatio beneficii perpetua quoad utrumque colludentem *c. 3. cit.* In criminalibus præter infamiam est arbitraria pro modo criminis. *l. 2. l. 4. ff. de Prævar.* & sententia per Collusionem lata tanti roboris non est, ut per Inquisitionem, vel novam accusationem, super eodem delicto procedi nequeat. *l. 3. ff. cod. c. 1. c. 2. c. fin. b. t.* In Civilibus est itidem hodie arbitraria, prout de Falsariis *tit. XX.* diximus.

TITULUS XXIII.

De Delictis Puerorum.

SUMMARIUM.

1. Pueri seu Impuberes, Puberes seu Minores, & Infantes, ac Majores quinam dicantur, ac infantia & pubertati proximi.

Uu 2

2. Pueri

2. Pueri ordinariè habentur pro capacibus delicti, non item Infantes.
3. 4. Pueri propter delicta omissionis quomodo puniendi.
5. Et propter delicta commissionis.
6. 7. An pater pro filio impubere vel minorenni delinquente possit multari pecuniaria pœna.

1. Sciendum 1. ex præcedentibus Titulis, in quibus variorum delictorum pœnas recensimus, quæstionem oriri, hic decidendam, an eas etiam incurrant pueri, & qui sunt infirmioris ætatis. Per *Pueros* intelliguntur *Impuberes*, seu qui septimum annum egressi sunt, at nondum impleverunt decimum quartum ætatis annum, si mares sint, vel duodecim, si fœmellæ; sed in ordine ad pœnas & in materia criminali fœmellæ æquiparantur maribus, & usque ad 14. ætatis annum completum habentur pro impuberibus. Post hos annos vocantur *Puberes*, vel *Adolescentes*, vel *Minores*, seu *Minorennēs*, usque ad 25. ætatis annum. Ante exactum verò septennium *Infantes*: & post 25. completum *Majorennēs*, vel *Majores*, seu in ætate virili constituti. Respectu *Puerorum* consideratur in hac materia etiam vicinitas vel ad Infantiam vel ad Pubertatem: qui enim uno vel altero duntaxat anno infantiam exceßerunt, dicuntur *Infantia proximi*: & qui à pubertate distant dimidio tantum, vel integrò annò, vel integrò cum dimidio, *Pubertati proximi*; nam DD. non conveniunt in determinanda utraque hac proximitate, & ideo plurimi rectè monent, in particularibus casibus determinationem relinquendam esse arbitrio Judicis. Pubertas autem quamvis 12. in fœminis, & 14. annò in maribus incipiat, plena pubertas tamen in prioribus vocatur, si 14. in posterioribus, si 17. vel 18. annum ætatis compleverunt. Farinac. in *Prax. Crim.* q. 92. n. 20.

2. Sc. 2. Certum esse, *Pueros* & *Puellas*, saltem pubertati proximiores, ita rationis ac doli ordinariè esse capaces, ut gravia etiam delicta, homicidia, imò ferè omnia, exceptò peccatò carnis consummatò (quamvis ad hoc quoque subinde apti inveniantur, malitià ætatem supplente) committere possint. c. 1. b. 1. l. 1. §. 33. ff. de S. C. Sylanian, ac proinde pœnis obnoxii sint. c. 1. cit. Aliud est de *Infantibus*, qui ante septennium sicut rationis & doli, ita & delicti capaces ordinariè non sunt, & pro foro externo præsumuntur non esse capaces, nec scire, quid agant: quamvis coram Deo sæpius peccent saltem venialiter, si imperfectum rationis usum, & mortaliter, si quid graviter prohibitum designent, ac plenum rationis usum per accidens habeant. Nec obstat, quod infantes puniri soleant, siquid peperam agant; nam non propriè puniuntur, nec pœna Civili aut Criminali propriè dicta affici possunt propter præsumptionem Juris de doli carentia ob defectum rationis usûs. l. sed & si §. 2. ff. ad Leg. Aquil. l. 60. ff. de R. V. l. 12. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Clem. un. de hom. sed castigantur, & rectè quidem, ferè sicut amen-

tes, furiosi, & bruta, ut apprehensione doloris stimulentur ad faciendum vel omittendum id, quod postulat. Porro in ordine ad puniendos *Pueros* & *Minorennēs* discrimen observandum est inter delicta *Commissionis* & *Omissionis*: illa sunt, quando aliquid faciunt contra legem prohibentem, ista, quando aliquid omittunt contra Legem aliquam præcipientem.

Dico 1. Pueri propter delicta omissionis Legali pœna non sunt puniendi. 2. uti & propter delicta commissionis, qui sunt infantie proximi. 3. qui tamen doli jam sunt capaces, & proximi pubertati, subjacent quidem pœnæ Legali. 4. non tamen ordinariè, sed mitiori, saltem regulariter. Pars 1. quam tenet communis cum Farinac. q. 92. n. 69. 72. sumitur ex l. 2. C. si advers. delicti. ubi etiam *Puberes* seu *Minores*, si eorum delictum consistit in non faciendo, servantur illæ, & ex ratione, quòd imprudentia potius, quàm malitià & dolo omisisse præsumantur. Unde si dolo in omissione intervenisset, idque satis probaretur, pœnam omnem non efugerent. l. 14. ff. de S. C. Sylan, Pars 2. quam cum eodem Farinac. n. 46. 51. iterum sustinent communiter, fundatur in §. 10. inf. de inutil. stipul. eò quòd tales non multum distent à furioso, & dolo ob infirmitatem Judicii non consideretur: quod intelligo, nisi extraordinaria in talibus deprehendatur judicii maturitas, & malitia. Pars 3. quam plerique amplectuntur, satis clarè habetur. c. 1. b. 1. ubi de *pueris grandisculis* dicitur, quòd, sicut delicta commissionis, uti sunt furta, mendacia, periuria &c. committendi capaces sunt, ita & pœnis subjaceant; cum pœna sit pedissequa delicti dolo commissi: quamvis, ut subjungit d. c. in f. in eis non utitur, ut in majoribus puniendi videantur delicta. Interim quinam sint doli satis capaces, arbitrii spectat ad judicem; cum alii citius, alii tardius usum rationis obtineant: plerumque tamen, si non sint infantie proximi, præsumitur doli capacitas, præsertim in pubertati proximis, quamdiu non probatur contrarium, adeoque pro pœnâ digni reputantur. Pars 4. manifestè innuitur in verbis c. 1. cit. rectatis, uti & in c. 2. seq. ibi: in *pueris* relinquatur inultum (nempe pœnâ ordinariè contradicat c. 1. præcedenti) quod in aliis præcipientis ætatis *Humana leges* ducunt *severius corrigendum*. & ideo, licet capitale crimen committant, ultimò tamen supplicio afficiendi non sunt. l. 1. §. 33. cit. ff. de S. C. Sylan. Accedit regula generalis in l. 108. ff. de R. J. tradita: ferè in omnibus penalibus Judicis & ætatis & imprudentie succurritur, uti & ratio, quia plerumque adhuc aliquà laborant judicii infirmitate, adeoque minus malitiosè, & dolosè præsumuntur agere. per l. 13. ff. de dolo, proinde mitiori pœna meritò coercendi, prout visum fuerit Judici, qualitatem delicti, majorem vel minorem doli capacitatem, & loci consuetudinem attendentibus attentis præstat subinde, præsertim ubi

doli capacitas clarioribus se prodit indiciis, severius compescere delinquentes, ne delinquere assuecant. Addidi, saltem regulariter; nam si crimina puerorum sint enormia, valde perniciofa, & malitia suppleat aetatem, ac proximi sint pubertati, nec spes emendationis constantis affulgeat, uti in Magis & Veneficis, etiam poena mortis locum habet. per l. 14. cit. & Conflit. Pen. Caroli V. art. 164. Sic etiam incurrunt poenam ordinariam excommunicationis, si percutiunt Clericum. c. 1. c. fin. de sent. Excomm.

4. Oppones 1. Pueri sine autoritate Tutoris conditionem suam non possunt facere deteriori. l. 9. ff. de Auth. Tutor. atqui facerent deteriorem, si tenerentur poenis delictorum: ergo nunquam tenentur poenis. 2. In l. 22. pr. ff. de L. Cornel. de falsis. & l. 1. c. de fals. monet. dicuntur immunes a poena, quia aras eorum, quid videat, ignorat. 3. ad l. 1. Id procedit in Contractibus, non in Delictis. Ad 2. Illae leges intelligendae sunt de poena ordinaria Legis, vel de delicto omissionis.

5. Dico 2. Minores seu Puberes possunt quidem poenam ordinariam Legis affici ob delicta commisionis. 2. quamquam ratione infirmi adhuc iudicii mereantur, possint, & soleant mitius plecti, mutata v.g. poena mortis in fustigationem, relegationem &c. vel poenam mortis qualificatam in poenam mortis simplicem, si Iudex rationabilem huius mitigationis causam habeat. Pars prior habetur l. 36. l. 38. §. 4. ff. ad L. Jul. de adult. Posterior l. 38. §. 4. cit. & ex reg. 108. ff. de R. J. superius recitata. Carpzov. Pract. Crim. quæst. 123. à n. 80.

6. Quæres, an pater conveniri, & poenam pecuniariam multari possit ob delictum a filio adhuc puero, vel minorenni commissum? 3. Si pater nec delicti particeps, nec in correctione filii negligens, nec ex delicto factus ditior fuit, non potest. Covarruv. Wiestner h. t. n. 11. & alii. Id defuentes ex l. 1. l. 3. c. ne filius pro patre. l. 3. §. 12. ff. de pecul. & c. 2. h. t.

7. Oppones. Filius ex suo delicto conveniri & condemnari potest ad poenam pecuniariam: sed hæc condemnatio foret frustranea, nisi pater ad eam solvendam conveniri posset, cum filius sæpe nihil habeat proprii: ergo. 3. Si filius non habeat peculium castrense vel quasi-castrense, adeoque nihil proprii, non multum pecuniaria, sed aliter plecti debet, ut poena teneat peccati auctorem. c. 2. de his, quæ à majori. l. 26. ff. l. 22. c. de penis. Nec enim tenetur pater adhuc superstes filio dare Legitimam. arg. l. 1. §. 21. ff. de collat. bonor. ut filius ex Legitima solvere possit multam.

TITULUS XXIV.

De Clerico Venatore.

SUMMARIUM.

1. Ordo connexionis cum seqq. Titulis.
2. Venatio, Aucupium, Piscatio quid.
3. Venatio terrestri quæplex sit.

4. Clamorosa personis Ecclesiasticis de Jure prohibita est.

5. 6. Princeps licet quidem prohibet subditis Venationem: isti tamen non peccant graviter, neque contra Justitiam, neque tenentur ad restitutionem, si hinc inde feram capiant.

7. Quanam sit poena scripturarum, contra Edicta Principum venationem exercentium.

AB hoc Titulo usque ad XXXI. inclusivè agit Compiler de Delictis, quæ vel solis Clericis sunt propria, vel in iis specialiter reprehenduntur, uti sunt Venatio, Percussio, Maledictio, Ministerium Clericale in censuris, vel à non ordinatis exercitum, Ordinum per saltum, vel furtiva susceptio, & excessus Prælatorum Ecclesiasticorum varii. In ordine ad præsentem Rubricam

Sciendum 1. Venationem in genere esse persecutionem & occupationem animalium, quæ in sua adhuc libertate naturali existunt, & in nullius dominio. Complectitur tres species. 1. venationem specificè acceptam, qua quis persequitur & occupat feras terrestres, uti sunt lepores, vulpes, cervi, apri &c. 2. Aucupium, qua volucres in aère. 3. Piscationem, qua pisces in aquis. Piscatio neque Clericis legitur esse prohibita, utpote ab Apostolis etiam post conversionem exercita: bene tamen Venatio terrestris, uti & aerea, quæ aucupium dicitur: quanam autem interdicta sit personis Ecclesiasticis, & occasione huius, an & qua ratione etiam Laicis prohiberi potuerit, ac multis in locis prohibita sit, deinceps explanabimus. Pro quo

Sc. 2. Venationem, maxime terrestrem, ex parte modi & formæ dividi 1. in Clamorosa & Quietam. Clamorosa seu Clamosa, vel solennis est, quæ fit cum magno hominum & canum numero, clamore, tumultu, armorum apparatu, magnâ vehementiâ, venatorii corniculi inflatu, ferarum cæde &c. Quæta seu Placida aut privata, quæ fit cum exiguo personarum, canum, instrumentorum numero, sine magnis clamoribus, sine armorum apparatu, & crudelioribus ferarum cædibus, licet retia & canes non excludat vom Strick aus hegen. Ex parte objecti autem vel effectus dividitur 2. in Maximam, Majorem, & Minorem. Maxima est persecutio & apprehensio ferarum nocivarum, schädlicher Thier, als Wölff/ Bären/ Luchsen/ Otter/ Eltes/ Wild/ Ragen. Statut. Bavar. Geländes Ordnung c. 16. Venatio Major, live bannus ferinus superior, die hohe Jagtbarkeit/ hohe Wild/ Bann/ großes Weidwerck/ Haupt Wild/ Zühr/ respicit majores feras, puta cervos, apros &c. hoche/ großes/ roth/ und schwarzes Wildprät. Minor, live bannus ferinus inferior, die kleine Jagtbarkeit/ das kleine Weidwerck/ die nidere Wildbann/ Raif, gelaid auf das nidere Wildprät/ comprehendit feras minores, ut lepores, vulpes, taxos, capreolos, item volatilia cujuscunque generis, ut perdices, alaudas, anates, & anteres sylvestres &c. exceptis in Bavaria

U u 3

falco-